

DISOCIEREA MIJLOCULUI DE SĂVÂRȘIRE A INFRAȚIUNII DE OBIECTUL MATERIAL AL INFRAȚIUNII: CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE

Artur REȘETNICOV

Catedra Drept Penal și Criminologie

This article deals with the issue involved in the process of assigning the functional differentiation criteria between the material object of the criminal offenses and the crime committing mean. Guided on the documents adulteration problems, the study succeeds to make a clear up in the way of pointing out the juridical nature of the document that bears the role of the material object of the criminal offense, as well of the document understood as a crime committing mean. There are examined different points of views specific for this domain, stated in the main task literature. The conclusion talks about the most important present needs of Republic of Moldova criminal law.

Uneori, în procesul calificării infracțiunii apare întrebarea: ce rol îndeplinește o entitate sau alta în contextul infracțiunii – de obiect material al infracțiunii sau de mijloc de săvârșire a infracțiunii? De exemplu, în cazul infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune (art.238 CP RM), ce este documentul care conține informații false: obiectul material sau mijlocul de săvârșire a infracțiunii? În același context, ce este creditul: obiectul material sau obiectul scopului infracțiunii? În ipoteza în care documentul, care conține informații false, reprezintă mijlocul de săvârșire a infracțiunii, care atunci este rolul computerului, utilizat de către făptuitor pentru prezentarea cu bună-știință a unor informații false în scopul obținerii creditului: mijloc de folosire a mijlocului de săvârșire a infracțiunii?

Pentru a evita lapsusurile și absurditățile în procesul calificării infracțiunii, este cazul să determinăm cu exactitate coraportul dintre obiectul material și mijlocul de săvârșire a infracțiunii. În acest plan, în doctrina penală, se afirmă, pe bună dreptate, că obiectul material al infracțiunii nu trebuie să fie confundat cu mijloacele (instrumente, obiecte, bani, arme) care au servit la săvârșirea infracțiunii [1].

Această confuzie este verosimilă în condițiile în care aceeași entitate poate evolua ca obiect material – în cazul unei infracțiuni și ca mijloc de săvârșire – în cazul unei alte infracțiuni: de exemplu, documentul oficial fals este obiectul material al infracțiunii prevăzute la art.361 CP RM, dar, în același timp, poate fi mijlocul de săvârșire a infracțiunii de escrocherie (art.190 CP RM).

Totuși, acesta nu este un temei pentru definirea eclectică a celor două noțiuni. Astfel, este formulată opinia, conform căreia „prin „obiect material de săvârșire a infracțiunii” în teoria dreptului penal se obișnuiește a se înțelege armele și mijloacele, cu al căror ajutor e facilitată săvârșirea faptei socialmente periculoase” [2]. Defectul acestei definiții ambigue constă în aceea că nu este clar: s-a încercat a se echivala noțiunile „obiect material al infracțiunii” și „mijloc de săvârșire a infracțiunii”, ori prin sintagma „obiect material de săvârșire a infracțiunii” s-a încercat a se desemna o noțiune generică, supraordonată noțiunilor „armă a infracțiunii” și „mijloc de săvârșire a infracțiunii”?

În literatura de specialitate, drept criteriu de delimitare dintre obiectul material al infracțiunii și mijlocul de săvârșire a infracțiunii este indicat caracterul influențării pe care o exercită făptuitorul asupra entității corespunzătoare în procesul comiterii infracțiunii. Astfel, V.B. Malinin și A.F. Parfenov opinează: „Dacă entitatea are rolul de mijloc de săvârșire a infracțiunii, aceasta e folosită de făptuitor ca instrument pentru exercitarea influenței asupra obiectelor lumii înconjurătoare. Cât privește obiectul material al infracțiunii, acesta, din contra, el însuși e supus influențării din partea făptuitorului și mijlocului folosit de el la atingerea adusă obiectului protecției penale” [3]. Un punct de vedere similar este împărtășit de N.F. Kuznețova și I.M. Teajkova [4], de A.S. Denisova [5] etc.

Însă, un asemenea criteriu de delimitare nu întotdeauna este suficient în vederea unei disocieri nete dintre obiectul material al infracțiunii și mijlocul de săvârșire a infracțiunii.

De aceea, pentru delimitarea obiectului material al infracțiunii de mijlocul de săvârșire a infracțiunii, este util a se cerceta interconexiunea dintre obiectul material al infracțiunii și obiectul juridic special corespunzător. În această ordine de idei, ne raliem poziției exprimate de S.Brînză: „... unele entități pot fi recunoscute ca obiect material al infracțiunii în funcție de caracterul raportului lor de reciprocitate cu unele valori și relații

sociale sau altele, precum și de forma în care se exprimă atingerea infracțională asupra acestor valori și relații sociale... Obiectul material al infracțiunii poate constitui proiecția sau expresia materială a unei anumite valori sociale și, pe lângă aceasta, el poate intra în sfera unor anumite relații sociale. De aceea, evaluarea juridică a faptelor, legate, într-un fel sau altul, de un astfel de obiect material, depinde, întâi de toate, de semnificația și caracterul acelei valori sociale și ale acelei relații sociale, care se află într-un raport de reciprocitate specific cu obiectul material corespunzător” [6].

Altfel spus, particularizant pentru obiectul material al infracțiunii este nu doar aceea că el e supus unei influențări nemijlocite infracționale din partea făptuitorului, dar și aceea că obiectul material al infracțiunii e strâns legat de obiectul juridic special al infracțiunii: obiectul material al infracțiunii servește ca premisă materială sau formă de fixare a valorii și relației sociale la care atentează infracțiunea. Documentul oficial fals nu este obiectul material al escrocheriei, fiindu-i rezervat rolul de mijloc de săvârșire a acestei infracțiuni. Menirea documentului oficial fals constă în a se dobândi prin intermediul lui, într-un mod ilicit, bunurile altei persoane, fie prin înșelăciune, fie prin abuz de încredere. Nu putem spune nicicum că, în ipoteza enunțată, prin escrocherie se influențează asupra documentului oficial fals pentru a se aduce atingere obiectului juridic special al escrocheriei.

Dimpotrivă, în cazul infracțiunii prevăzute la art.361 CP RM este vădită interconexiunea dintre documentul oficial fals, ca obiect material al acestei infracțiuni, și obiectul juridic special al acesteia. Or, obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art.361 CP RM îl constituie „relațiile sociale ce țin de activitatea normală a organelor de stat cu privire la asigurarea ordinii stabilite de operare cu documentele oficiale” [7].

Interpretând prin analogie ipoteza descrisă la art.238 „Dobândirea creditului prin înșelăciune” din Codul penal, remarcăm că influențării nemijlocite infracționale sunt supuse nu pur și simplu documentele care conțin informații false. Influențării nemijlocite infracționale e supusă documentația de credit care conține informații false. Aceasta deoarece scopul făptuitorului nu se reduce, în acest caz, la prezentarea unor informații false. Scopul făptuitorului constă în obținerea unui credit, majorarea proporției creditului sau obținerea unui credit în condiții avantajoase. Deloc întâmplător, obiectul juridic special al infracțiunii, prevăzute la art.238 CP RM, îl formează „relațiile sociale referitoare la obținerea legală a creditului (sublinierea ne aparține – *n.a.*)” [8]. De aceea, este întemeiat să afirmăm că tocmai documentația de credit, care conține informații false, reprezintă obiectul material al infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune. Pe cale de consecință, creditul constituie obiectul scopului infracțiunii prevăzute la art.238 CP RM. Mai precis: unul dintre obiectele scopului infracțiunii prevăzute la art.238 CP RM. Pentru că sunt și alte două asemenea obiecte: majorarea proporției creditului; creditul obținut în condiții avantajoase.

La toate acestea s-ar putea replica că, dacă afirmăm că creditul (și nu documentația de credit, care conține informații false) reprezintă obiectul material al infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune, ar fi și mai evidentă interconexiunea acestuia cu obiectul juridic special al faptei incriminate la art.238 CP RM. Totuși, „mai evidentă” nu înseamnă neapărat și „relevantă în contextul analizat”.

De asemenea, s-ar putea replica prin a se face paralela cu infracțiunea de tâlhărie, în cazul căreia scopul infracțiunii constă în sustragerea bunurilor, iar bunurile reprezintă nu obiectul scopului infracțiunii, dar chiar obiectul material al infracțiunii.

Cât privește prima replică din cele specificate mai sus, ținem să menționăm că obiectul material preexistă săvârșirii infracțiunii. Dacă nesocotim această teză, nu vom putea delimita obiectul material al infracțiunii de produsul infracțiunii. La momentul săvârșirii infracțiunii prevăzute la art.238 CP RM creditul încă nu există. Aceasta întrucât creditul este obiectul contractului de credit bancar, iar din momentul prezentării informațiilor de solicitare a obținerii creditului până la încheierea contractului de credit urmează de parcurs, de regulă, o procedură îndelungată. Mai mult, până la încheierea contractului de credit bancar s-ar putea nici să nu se ajungă (de exemplu, deoarece falsitatea informațiilor din documentația de credit se descoperă chiar în momentul prezentării acestor informații, moment reprezentând momentul de consumare a infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune). Astfel, dacă admitem că creditul reprezintă obiectul material al faptei incriminate la art.238 CP RM, ar trebui să admitem și că această faptă are obiect material de la caz la caz.

Calitativ alta e situația prevăzută de art.176 din Codul penal al Federației Ruse: obiectul material îl reprezintă creditul; mijlocul de săvârșire a infracțiunii îl constituie documentele conținând informații vădit false. Aceasta deoarece, în situația dată, făptuitorul obține creditul (sau condiții avantajoase de creditare) pe calea prezentării către bancă sau un alt creditor a unor informații vădit false. De această dată făptuitorul – nu la

nivel subiectiv, dar la nivel obiectiv – obține creditul (sau condițiile avantajoase de creditare). În contrast, în conjunctura infracțiunii prevăzute la art.238 CP RM, doar în plan facultativ se poate vorbi despre „materializarea” creditului (majorării proporției creditului; creditului obținut în condiții avantajoase).

Spre deosebire de careva bunuri, creditul nu poate preexista săvârșirii infracțiunii. Bunurile râvnite de subiectul tâlhăriei există în realitate la momentul începerii executării acestei infracțiuni. Creditul, dorit de subiectul infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune, există doar în virtualitate, doar în conștiința acestui subiect. Această deosebire esențială nu poate fi ignorată.

Cât privește cea de-a doua replică enunțată mai sus, vom utiliza metoda reducerii la absurd: dacă admitem că creditul este obiectul material al infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune, iar documentația de credit, care conține informații false, este mijlocul de săvârșire a acestei infracțiuni, atunci, făcând paralelă cu tâlhăria, trebuie să admitem că persoana agresată este mijlocul de săvârșire a infracțiunii de tâlhărie. Atacând-o, subiectul tâlhăriei urmărește să-i sustragă bunurile. Prin analogie, în cazul infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune, subiectul prezentând informații false instituției financiare, dorește să obțină de la aceasta un credit.

Nu putem face o asemenea paralelă, deoarece persoana nu poate fi mijlocul de săvârșire a infracțiunii. Nu însă în acest caz. Deoarece este un caz esențialmente diferit de ipoteza când autorul mediat se folosește de un iresponsabil, de un minor care nu are vârsta răspunderii penale sau de o altă persoană care nu e susceptibilă de răspundere penală, ca de un instrument animat. Mai mult, dacă persoana agresată ar îndeplini rolul de mijloc de săvârșire a infracțiunii, ce este atunci arma sau un alt obiect folosit în calitate de armă, în conjunctura tâlhăriei prevăzute la lit.e) alin.(2) art.188 CP RM? Poate mijloc de influențare a mijlocului de săvârșire a infracțiunii? Evident, aflate la limita cu ridicolul, asemenea inadverențe nu le putem accepta.

Bunurile străine constituie obiectul material (principal) al tâlhăriei. Iar documentația de credit ce conține informații false reprezintă obiectul material al infracțiunii de dobândire a creditului prin înșelăciune. Aceste două aserțiuni nu comportă nici un fel de contradicții, după cum se poate constata din argumentarea pe care am făcut-o mai sus. În expectativa unor contraargumente mai consistente, rămâne valabilă această argumentare.

După această digresiune absolut necesară, trebuie să consemnăm că există un aspect care nu poate fi trecut cu vederea atunci când determinăm coraportul dintre obiectul material al infracțiunii și mijlocul de săvârșire a infracțiunii. Astfel, în știința dreptului penal, de multă vreme se pune întrebarea: cum pot să facă parte din sistemul de referință al obiectului infracțiunii banii falși, substanțele narcotice sau substanțele psihotrope și alte asemenea entități, care reprezintă obiectul material al unor infracțiuni, de vreme ce obiectul infracțiunii îl constituie valorile și relațiile sociale apărute de legea penală? [9]. Dezvoltând ideea, V.K. Glistin propune ca obiectul material să facă parte din sistemul de referință al laturii obiective a infracțiunii, reprezentând mijlocul de influențare asupra valorilor și relațiilor sociale protejate de legea penală [10]. În alți termeni, se sugerează echivalarea obiectului material al infracțiunii cu mijlocul de săvârșire a infracțiunii. Dintr-un alt unghi, această sugestie are ca obiect disoluția conceptului de obiect material al infracțiunii în amalgamul conceptului de mijloc de săvârșire a infracțiunii.

De menționat că punctul de vedere exprimat de V.K. Glistin nu este unul nou, fiind susținut anterior de către A.A. Piontkovski [11].

O poziție contrară celei reliefate mai sus o promovează V.Ia. Tații. Referindu-se la locul entităților „antisociale” (bani falși, substanțe narcotice sau psihotrope etc.), acesta afirmă: „Pe de o parte, astfel de entități nu pot face parte din relația socială apărută de legea penală. Pe de altă parte, ele nu pot fi raportate nici la latura obiectivă a infracțiunii, deoarece nu pot fi privite ca mijloace de săvârșire a infracțiunii” [12].

Suntem de acord cu această opinie: obiectul material nu poate fi inclus în conținutul obiectului juridic special al infracțiunii, dată fiind natura diferită a celor două obiecte: obiectul material are o natură corporală; obiectul juridic special este dispensat de corporalitate, având o natură valorică-relațională. Totuși, obiectul material al infracțiunii derivă din obiectul juridic special al infracțiunii, nu din latura obiectivă a infracțiunii. Aceasta întrucât obiectul material al infracțiunii este proiecția materială a obiectului juridic special al infracțiunii: „Obiectul material există numai în cazul în care valoarea socială ocrotită, asupra căreia atentează făptuitorul, se proiectează într-o entitate materială, astfel încât relațiile sociale sunt vătămate sau amenințate prin intermediul acestei entități” [13].

Desigur, opinia lui V.K. Glistin, prezentată mai sus, atrage prin simplitatea sa: o entitate „antisocială” nu poate fi raportată la obiectul apărării penale. Dar sunt oare „antisociale” astfel de entități ca banii falși,

substanțele narcotice sau psihotrope etc. Atunci când banii falși sunt folosiți în scopuri operative de investigație de către un agent sub acoperire (de exemplu, se vinde (cumpără) o cantitate de bani falși în schimbul unor bani autentici), se desfășoară o activitate antisocială? În alt context, oare Legea Republicii Moldova cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor [14], ca și Legea Republicii Moldova cu privire la arme [15] sau alte asemenea acte normative, reglementează activități antisociale?

Abusus non tollit usum (abuzul nu suprimă uzul). De aceea, se prezintă ca relativă teza, conform căreia banii falși, substanțele narcotice sau psihotrope etc. sunt în toate cazurile entități „antisociale”. Asemenea entități doar derivă din valorile și relațiile sociale lezate prin infracțiunile corespunzătoare. Derivă, dar nu se conțin în acestea. În context, are dreptate V.Ia. Tații când, referindu-se la corespondenta infracțiunii prevăzute la art.361 CP RM, afirmă: „Obiectul acestei infracțiuni nu-l pot forma relațiile sociale cu privire la documentele oficiale, imprimare, ștampile și sigilii false. Un asemenea obiect îl constituie tocmai acele relații sociale care se desfășoară pentru a se preîntâmpina confecționarea, deținerea, vânzarea sau folosirea unor astfel de entități. Iar ca obiect al relațiilor ocrotite de legea penală evoluează ordinea stabilită de operare cu documentele oficiale, imprimare, ștampile și sigilii. Dacă numitele entități sunt false, ele trebuie recunoscute ca obiect material al infracțiunii” [16]. Dacă ele nu ar fi false, nu ar exista nici infracțiunea.

Dacă e să respectăm precizia – în cazul confecționării, de exemplu, a unor documente oficiale false – nu acestea, dar materia primă din care sunt confecționate reprezintă obiectul material al infracțiunii. Iar această materie primă nicidecum nu poate să aibă conotație de entitate „antisocială”. Rezultă că nu obiectul material al infracțiunii, dar produsul acesteia ar trebui raportat, în acest caz, la latura obiectivă a infracțiunii. Dacă ar fi să agreăm concepția lui V.K. Glistin.

În general, în funcție de ordinea de circulație a bunurilor, ele se clasifică în următoarele trei categorii:

- 1) bunuri a căror circulație este interzisă prin lege;
- 2) bunuri a căror circulație este limitată prin lege;
- 3) bunuri care pot circula liber.

Nu există nici o dependență directă între diferențierea regimului juridic, conturată mai sus, pe de o parte, și determinarea cercului de obiecte materiale ale infracțiunilor și calificarea acestor infracțiuni, pe de altă parte. Aceasta deoarece, indiferent de ordinea lor de circulație, bunurile reprezintă obiectul derivat al relației sociale. Este adevărat că, de exemplu, furtul unei substanțe narcotice se califică potrivit art.217⁴ CP RM, pe când furtul unui bun „neutru” (care poate circula liber) se califică potrivit art.186 CP RM. Înseamnă oare aceasta că substanța narcotică se raportează la latura obiectivă a infracțiunii, iar bunul „neutru” se raportează la obiectul infracțiunii? În concepția lui V.K. Glistin, lucrurile ar sta anume așa. Însă, infailibilitatea acestei concepții ne-o infirmă următoarele exemple: analogul substanței narcotice – armele, munițiile, substanțele explozive, substanțele radioactive etc. – confecționate artizanal, în condiții de clandestinitate, contrar prevederilor legale reprezintă, în opinia lui V.K. Glistin, entități „antisociale” (ca și substanța narcotică). Însă, legiuitorul nu a găsit de cuviință să defalce o normă de incriminare, aidoma art.217⁴ CP RM, în care să se prevadă răspunderea, inclusiv, pentru furtul acestor entități. Deci, formal, ele sunt asimilate bunurilor „neutre”. Cărui element constitutiv să le raportăm în acest caz: obiectului infracțiunii sau laturii obiective a infracțiunii?

Nu putem raporta obiectul material al infracțiunii, de la caz la caz, fie obiectului infracțiunii, fie laturii obiective a infracțiunii. Considerăm că o asemenea diferențiere nu își găsește justificare: legea penală apără nu bunurile, nu entitățile materiale. Legea penală ocrotește situațiile de fapt existente, chiar dacă acestea presupun numai o aparență de legalitate. Urmând concepția lui V.K. Glistin, bunul, sustras de la o persoană care a sustras anterior același bun, este o entitate „antisocială”. Însă cel care sustrage de la o asemenea persoană trebuie de asemenea tras la răspundere penală, deoarece „legea penală ia în considerație, în ultimă instanță, nu poziția juridică a victimei, ci fapta ilegală a subiectului” [17]. Prin analogie, trebuie să recunoaștem că „(anti)socialitatea” unei sau altei entități, influențate de făptuitor, nu poate să constituie temeiul includerii acesteia în orbita laturii obiective a infracțiunii.

Din această perspectivă, este util a analiza polemica din literatura de specialitate cu privire la raportarea recompensei necuvenite fie la obiectul material al coruperii pasive (coruperii active), fie la mijlocul de săvârșire a acestei infracțiuni. De exemplu, N.I. Korjanski menționează că „bunurile, banii, valorile etc. servesc în cazul coruperii ca mijloc de influențare asupra persoanei cu funcție de răspundere, deci nu se deosebesc în acest sens de oricare alt mijloc de săvârșire a infracțiunii” [18]. Un punct de vedere similar este împărtășit în doctrina penală rusă – de A.F. Ospinnikov [19] și A.K. Kviținia [20]. În doctrina penală autohtonă aceeași

poziție este exprimată de către I.Țurcan [21]. Cu toate că, inițial, el considera că „mita poate fi referită, cu siguranță, la obiectul material al crimei” [22].

Obiectând la punctul de vedere expus mai sus, menționăm că recompensa necuvenită, transmisă de către corupător, nu este folosită de către cel corupt ca instrument de influențare asupra valorilor și relațiilor sociale apărute de legea penală. Coruperea pasivă e considerată consumată din momentul pretinderii, primirii, acceptării recompensei necuvenite. Iată de ce, acțiunile ulterioare vizând recompensa dată depășesc componența infracțiunii de corupere pasivă. În legătură cu aceasta, nu putem fi de acord cu S.M. Budatarov care consideră că, în contextul coruperii pasive, „recompensa necuvenită este mijlocul de săvârșire a infracțiunii, deoarece se acordă pentru a-l determina pe cel corupt să săvârșească acțiuni în viitor, ori pentru acțiunile deja îndeplinite” [23]. Este de neacceptat această opinie, luând în considerație maniera în care legiuitorul descrie scopul coruperii pasive în dispoziția art.324 CP RM: „pentru a îndeplini sau nu, ori pentru a întârzia sau grăbi îndeplinirea unei acțiuni ce ține de obligațiile ei (ale persoanei cu funcție de răspundere – *n.a.*) de serviciu, ori pentru a îndeplini o acțiune contrar acestor obligații, precum și pentru a obține de la autorități distincții, funcții, piețe de desfacere sau o oarecare decizie favorabilă”. Acțiunile deja îndeplinite de persoana cu funcție de răspundere nu se pot referi la scopul infracțiunii. Dacă unei asemenea persoane i se oferă recompensa ilicită deja după îndeplinirea acțiunii ce ține de obligațiile ei de serviciu, fără ca ea să fi pretins sau acceptat (chiar tacit) anterior o astfel de recompensă, nu există nici un temei de a-i aplica celui recompensat necuvenit răspunderea penală. Nefiind posibilă urmărirea de către el a scopului descris în art.324 CP RM, acceptarea unei astfel de gratitudini poate avea ca efect cel mult răspunderea disciplinară.

În general, se creează impresia că cei care propun raportarea obiectului material al infracțiunii la sistemul de referință al laturii obiective nu au reușit să pătrundă în esența conceptului „mijlocul de săvârșire a infracțiunii”. De aceea, este cazul să elucidăm natura juridică a mijlocului de săvârșire a infracțiunii.

Mijlocul de săvârșire a infracțiunii îndeplinește un important rol de caracterizare a laturii obiective a infracțiunii, ceea ce reprezintă una din garanțiile unei sentințe echitabile ca rezultat al examinării judiciare a cauzei penale. Un astfel de mijloc exercită un impact considerabil asupra gradului și caracterului prejudiciabil al infracțiunii. Tocmai de aceea, atunci când legiuitorul indică – explicit sau tacit – în norma de incriminare mijlocul de săvârșire a infracțiunii, putem presupune un pericol social comparativ mai sporit în raport cu ipoteza dacă făptuitorul nu s-ar fi folosit de mijlocul respectiv. Ca exemplu pot fi prezentate: folosirea mijloacelor periculoase pentru viața sau sănătatea mai multor persoane pentru săvârșirea omorului, vătămării intenționate grave a integrității corporale sau a sănătății, vătămării intenționate medii a integrității corporale sau a sănătății (lit.k) alin.(3) art.145, lit.f) alin.(2) art.151, lit.g) alin.(2) art.152 CP RM); folosirea unor instrumente speciale de tortură pentru săvârșirea maltratării intenționate sau altor acte de violență (lit.g) alin.(2) art.154 CP RM); aplicarea armei sau a altor obiecte folosite în calitate de armă pentru săvârșirea răpirii unei persoane, privațiunii ilegale de libertate, tâlhăriei, șantajului etc. (lit.g) alin.(2) art.164, lit.f) alin.(2) art.166, lit.e) alin.(2) art.188, lit.b) alin.(3) art.189 etc. CP RM); folosirea armei la săvârșirea traficului de ființe umane (lit.g) alin.(2) art.165 CP RM); aplicarea armei sau a altor obiecte care au servit drept armă ori au fost special adaptate pentru vătămarea integrității corporale sau a sănătății pentru săvârșirea violării dreptului la libertatea întrunirilor (lit.a) alin.(2) art.184 CP RM); utilizarea mijloacelor tehnice speciale, destinate pentru dobândirea ilicită a informației, în cazul violării dreptului la secretul corespondenței (lit.b) alin.(2) art.178 CP RM); folosirea mijloacelor tehnice speciale pentru săvârșirea accesului neautorizat la rețelele și serviciile de telecomunicații (lit.d) alin.(2) art.261¹ CP RM) etc.

În alte cazuri, săvârșirea infracțiunii cu ajutorul unui anume mijloc atrage nu agravarea răspunderii penale, ci agravarea pedepsei penale. Astfel, în conformitate cu lit.k) alin.(1) art.77 CP RM, la stabilirea pedepsei se consideră circumstanță agravantă săvârșirea infracțiunii cu folosirea armei, a munițiilor, a substanțelor explozive ori a dispozițiilor ce le imită, a mijloacelor tehnice speciale pregătite, a substanțelor nocive și radioactive, a preparatelor medicamentoase și a altor preparate chimico-farmacologice. De asemenea, implică agravarea pedepsei penale săvârșirea infracțiunii prin mijloace care prezintă un pericol social sporit (lit.i) alin.(1) art.77 CP RM).

În cazul unor infracțiuni, folosirea unui anume mijloc nu determină nici agravarea răspunderii penale, nici agravarea pedepsei. De exemplu, una dintre metodele alternative ale contrabandei (art.248 CP RM) este folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală. De asemenea, în cazul escrocheriei (art.190 CP RM), documentul fals poate fi folosit, în mod implicit, pentru sustragere. În cazuri de o asemenea

natură, folosirea unui mijloc de săvârșire a infracțiunii denotă o anumită tendință a personalității infractorului, care nu se mulțumește (sau nu se mai mulțumește) să săvârșească infracțiunea într-o manieră rudimentară, accesibilă, neperformantă. Astfel, specificul mijlocului de săvârșire a infracțiunii, modul în care a ajuns acest mijloc în posesia făptuitorului, dacă l-a adaptat sau nu săvârșirii infracțiunii, intensitatea cu care a fost folosit mijlocul de săvârșire a infracțiunii etc. – toate acestea contribuie la relevarea caracteristicilor antisociale ale infractorului.

Referințe:

1. Dongoroz V. și alții. Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea Specială. Vol.III. - București: Editura Academiei, 1971, p.8.
2. Уголовное право. Часть Общая / Под ред. В.Н. Петрашова. - Москва, 1999, с.150.
3. Малинин В.Б., Парфенов А.Ф. Объективная сторона преступления. - Санкт-Петербург: Издательство Юридического института, 2004, с.239.
4. Курс уголовного права. Часть Общая. Том 1 / Под ред. Н.Ф. Кузнецовой, И.М. Тяжковой. - Москва: Зерцало, 2002, с.217.
5. Денисова А.С. Отграничение орудий и средств совершения преступления от предмета преступления // Уголовное право: стратегия развития в XXI веке. Материалы второй международной научно-практической конференции. - Москва: МГЮА, 2005, с.121-125.
6. Brînză S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. - Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p.106.
7. Brînză S. Ulianovschi X., Stati V. și alții. Drept penal. Partea Specială. - Chișinău: Cartier, 2005, p.725.
8. Ibidem, p.425.
9. Тацкий В.Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве. - Харьков: Высшая школа, 1988, с.35.
10. Глистин В.К. Проблема уголовно-правовой охраны общественных отношений (объект и квалификация преступлений). - Ленинград: Издательство ЛГУ, 1979, с.50.
11. Пионтковский А.А. Учение о преступлении по советскому уголовному праву. - Москва: Юридическая литература, 1961, с.141.
12. Тацкий В.Я. Op. cit., p.37.
13. Bulai C. Manual de drept penal. Partea Generală. - București: ALL, 1997, p.196.
14. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 1999. - Nr.73-77.
15. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - 1994. - Nr.4.
16. Тацкий В.Я. Op. cit., p.54.
17. Brînză S. Op. cit., p.327.
18. Коржанский Н.И. Объект и предмет уголовно-правовой охраны. - Москва: Академия МВД, 1980, с.130.
19. Оспинников А.Ф. Ответственность за взяточничество по советскому уголовному праву: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. - Москва, 1973, с.40.
20. Квициния А.К. Взятничество и борьба с ним. - Сухуми: Алашара, 1980, с.28-30.
21. Brînză S. Ulianovschi X., Stati V. și alții. Op. cit., p.623.
22. Țurcan I. Obiectul material al infracțiunii de luare de mită // Revista Națională de drept. - 2001. - Nr.9. - P.49-52.
23. Будатаров С.М. Получение взятки: уголовно-правовая характеристика: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. - Томск, 2004, с.16.

Prezentat la 01.11.2007